

Datum

31.03.2005

Directoraat-Generaal Wetgeving,
Rechtspleging en Rechtsbijstand
Directie Wetgeving, sector Privaatrecht
T.a.v. de heer mr C.B. van der Net
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Onderwerp

Auteurscontractenrecht

Geachte heer Van der Net,

De Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers (BNO) is de branchevereniging van ontwerpers en ontwerp bureaus in Nederland. De BNO vertegenwoordigt ruim 2300 individuele ontwerpers en 200 ontwerp bureaus en interne ontwerp afdelingen. Deze zijn actief binnen diverse disciplines: grafisch ontwerpen, interactief ontwerpen, industrieel ontwerpen, verpakkingsontwerpen, ruimtelijk ontwerpen, mode en styling, en illustratie. Al deze disciplines vallen binnen de ontwerpsector of de sector vormgeving (en niet allemaal in de sector 'grafische' vormgeving, zoals in paragraaf 3.4 van het rapport wordt vermeld)

Het merendeel van onze leden werkt in opdracht en heeft daarmee belang bij een wettelijke regeling van het auteurscontractenrecht. Met belangstelling heeft de BNO kennis genomen van het onderzoek "Auteurscontractenrecht: naar een wettelijke regeling?" van prof. mr P.B. Hugenholtz en mw mr Guibault en van de aanbevelingen die de onderzoekers doen.

De grondslag voor de aanbevelingen is een evenwichtigere machtsverdeling tussen de makers en de exploitanten. De vergelijking met sociaal zwakkere groepen van consumenten, huurders en werknemers wordt getrokken, hetgeen verdergaande wettelijke bescherming zou rechtvaardigen. Voor wat betreft de ontwerpers kan opgemerkt worden dat het economisch opzicht in het algemeen goed gaat met de ontwerpsector in Nederland. Deze sector is volop in ontwikkeling en geniet grote aandacht van het ministerie van EZ. Zo is industrieel ontwerpen sleutelgebied geworden van het Innovatieplatform en wordt design, als belangrijk aspect van de creatieve industrie, nadrukkelijk genoemd als belangrijk voor onze economie in de 'Industriebrief' van EZ. Dit neemt niet weg dat ontwerpers vaak in een achterstandspositie verkeren in hun onderhandelingen met opdrachtgevers. Het aanbod is vaak groter dan de vraag, en (ook) ontwerpers zien zich geconfronteerd met de keus 'take-it-or-leave-it', met name voor wat betreft de rechtenkwestie.

De BNO stelt zich onder meer als doel de positie van de ontwerpers te verbeteren. Met dat doel heeft zij onder meer Algemene Voorwaarden en voorbeeldcontracten opgesteld, die door een groot aantal leden worden gehanteerd. Uitgangspunt daarbij is het behoud van auteursrechten en een [tot de in de opdracht benoemde bestemming beperkte] gebruikslicentie. Feit blijft dat

**Beroepsorganisatie
Nederlandse Ontwerpers**

Association of
Dutch Designers
Association des
Designers Néerlandais
Verband Niederländischer
Designer
Asociación de
Diseñadores Holandeses
荷兰设计师协会
オランダ デザイナーズ協会

Weesperstraat 5
1018 DN Amsterdam

T +31 (0)20 624 47 48
F +31 (0)20 627 85 85
E bno@bno.nl
W www.bno.nl

KvK V405 390 96
Postbank 181 55 00
BTW NL 804 954 306 B01

ontwerpers en illustratoren keer op keer in de onderhandelingen moeten vechten voor toepasselijkheid van deze voorwaarden en voor een redelijke vergoeding voor de exploitatie van hun creatieve prestatie. In die gevallen waarin gaandeweg de samenwerking of na afloop van de geleverde prestatie problemen ontstaan, wordt de weg naar de rechter, zoals door de onderzoekers juist wordt geconstateerd, zelden ingeslagen. Vaak trachten ontwerpers er alsnog met de opdrachtgever uit te komen, omdat zij de opdrachtgever en de samenwerking niet kwijt willen. Dat zij daarbij vaak water bij de wijn moeten doen, is dan iets wat zij op de koop toe moeten nemen.

De aanbevelingen voor vastlegging van een aantal zaken in de wet kan de BNO dan ook grotendeels onderschrijven. Hiermee wordt immers de uitgangspositie van de makers in onderhandelingen versterkt, waarmee een beter evenwicht wordt gecreëerd.

Hieronder zal nog kort nader ingegaan worden op de afzonderlijke aanbevelingen.

(A) Beperkte werkingssfeer

geen commentaar

(B) In dubio pro autore

De BNO onderschrijft de aanbeveling van vastlegging van dit beginsel, dat in twijfelgevallen een rechtenverlening in het voordeel van de auteur dient te worden uitgelegd; het is een logisch gevolg van de rechtspraak en het beginsel van redelijkheid en billijkheid. Extra reden voor vastlegging is de mogelijke afschaffing van de formaliteitseisen uit artikel 2 Aw.

(C) Specificeringsplicht

Ook de algemene voorwaarden van de BNO gaan ervan uit dat partijen tevoren overeengekomen zijn voor welk doel het ontwerp tot stand wordt gebracht, en dat de toegestane exploitatiemogelijkheden zoveel mogelijk worden beschreven. Ontbreekt een dergelijke beschrijving, dan is de licentie slechts beperkt verstrekt. Vastlegging van deze plicht in de wet kan de BNO onderschrijven, zij het dat er ook rekening gehouden moet worden met de veel voorkomende praktijk van de mondelinge afspraak. Ook dient rekening gehouden te worden met het feit dat niet iedere maker telkenmale een opdrachtgever zo ver zal krijgen alle gewenste gebruiksmogelijkheden en de daarbij behorende vergoedingen zwart op wit vast te leggen. In die gevallen waarin niet voldaan is aan de schriftelijke vastlegging, mag dit nooit ten nadele van de auteur werken.

Omdat de specificeringsplicht niet altijd zijn beslag zal vinden in een schriftelijke vastlegging, gaat het ons inziens te ver de schriftelijke akte voor overdracht van rechten af te schaffen.

(D) Afschaffing doeloverdrachtsleer

zie hiervoor.

(E) Recht op vergoeding

Niet duidelijk is waarom de onderzoekers menen dat een recht op vergoeding 'voorlopig een brug te ver is'. Een algemeen recht op vergoeding (zonder daarbij de hoogte te bepalen) versterkt de positie van de makers. Een tegemoetkoming aan de exploitanten /opdrachtgevers zou kunnen zijn om eveneens in de wet vast te leggen dat de maker van dit recht kan afzien.

(F) Disproportionaliteitsregel

Ook ontwerpers lopen er vaak tegen aan dat de vergoeding die zij hebben ontvangen, niet in verhouding staat tot het succes of uitgebreide gebruik van het ontwerp dat zij hebben geleverd. Zonder een in de wet verankerde 'bestseller-regel' is de ontwerper volledig afhankelijk van de welwillend- en redelijkheid van de opdrachtgever voor wat betreft herziening van het contract. Het huidige recht biedt –op basis van onvoorziene omstandigheden- te weinig

aanknopingspunten om een dergelijke herziening in onderhandelingen of in rechte af te dwingen. Een aanpassing van de wettelijke regeling op dit punt is dan ook zeer welkom.

(G) Verduidelijking art. 45 d Aw

geen commentaar

(H) Rekenschapsplicht van de exploitant

Ook zonder de disproportionaliteitsregel is een auteur gebaat bij een wettelijke verplichting van een exploitant om rekenschap te geven van de exploitatie van het ontwerp, met name bij omzet afhankelijke vergoedingen. In de royaltyovereenkomsten die opdrachtgevers veelal hanteren, ontbreekt een dergelijke verplichting vaak, waardoor de ontwerper in een achterstandspositie verkeert.

(I) Beëindiging van licentie in geval faillissement

Juist omdat lang niet altijd is duidelijk of een licentie in geval van faillissement of surséance kan worden beëindigd en de constructie van art. 37 Fw erg omslachtig is, is een vastlegging van dit recht op beëindiging zeker wenselijk. In de praktijk wordt in de meeste contracten en algemene voorwaarden ook al in deze mogelijkheid voorzien.

(J) Recht op herroeping wegens non-usus

Ook dit wordt onderschreven. Eraan toegevoegd kan nog worden dat verlenging van de termijn op verzoek van de exploitant/opdrachtgever mogelijk zou moeten zijn tegen betaling van een redelijke vergoeding.

(K) Bilaterale standaardcontracten gaan voor

Wordt onderschreven.

(L) Internationaal privaatrecht

geen commentaar

(M) Verruimd bevoegdheid tot handhaving in recht door exploitanten

Een verruimd recht voor exploitanten zou eveneens een vergoedingsrecht voor de auteur moeten inhouden; indien de exploitant erin slaagt een vergoeding wegens inbreuk op rechten en gedeelde inkomsten toegewezen te krijgen, heeft de auteur recht op een gedeelte daarvan.

(N) Ondersteunende en flankerende maatregelen

De hier door de onderzoekers gegeven overwegingen kunnen wij eveneens onderschrijven.

Conclusie

De aanbevelingen van de onderzoekers worden door de BNO grotendeels onderschreven. Veel van wat is voorgesteld is in de Algemene Voorwaarden van de BNO al vastgelegd (A, B, C, H en I). Vastlegging van al deze zaken in een wettelijke regeling zal ervoor zorgen dat de positie van de makers wordt versterkt en de acceptatie door opdrachtgevers en exploitanten van voorwaarden m.b.t. gebruik en licentieverlening wordt vergroot.

Wij zijn tot een nadere toelichting bereid.

Met vriendelijke groet,

Namens BNO Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers,

Anouk Siegelaar,
juridisch adviseur